

EUROOPA KOHTU OTSUS

11. juuli 1985*

[...]

Liikmesriikide kodanike õiguste kaitse

[...]

Kohtuasjas 137/84,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel cour d'appel de Liège'i (kuuenda koja) esitatud taotlus, millega soovitakse saada nimetatud kohtus pooleliolevas vaidluses järgmiste poolte vahel:

prokuratuur

ja

Robert Heinrich Maria Mutsch, elukoht Saint-Vith,

eelotsust EMÜ asutamislepingu ja eelkõige selle lepingu artikli 220 tõlgendamise kohta,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president Mackenzie Stuart, kodade esimehed G. Bosco ja O. Due, kohtunikud P. Pescatore, T. Koopmans, U. Everling, K. Bahlmann, Y. Galmot ja R. Joliet,

kohtujurist: C. O. Lenz,

kohtusekretär: P. Heim,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

- põhikohtuasja hageja nimel advokaat B. Moutrier, kes asendas advokaat Ortmann'i;

- Itaalia Vabariigi nimel Consiglio di Stato koja esimees, välisministeeriumi diplomaatiliste erimeelsuste, lepingute ja õigusloome osakonna juhataja A. Squillante, keda abistasid riiklikud esindajad O. Fiumara ja F. Caramazza,

---

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

- Euroopa Ühenduste Komisjoni nimel selle õigustalituse ametnikud F. Benyon ja H. Van Lier,

kuulanud ära kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1. Oma 26. aprilli 1984. aasta otsusega, mis saabus Euroopa Kohtu kantseleisse sama aasta 23. mail, esitas cour d'appel de Liège (Liège'i apellatsioonikohus) EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel eelotsuse küsimuse EMÜ asutamislepingu artikli 220 tõlgendamise kohta.

2. See küsimus kerkis kriminaalmenetluse raames, mis algatati Luksemburgi kodaniku Robert Mutsch'i vastu, kes elas Belgias Saint-Vith'is, tribunal correctionnel de Verviers (Verviers' kriminaalkohus) jurisdiktsiooni alla kuulavas saksakeelses vallas.

3. Tribunal correctionnel de Verviers oli mõistnud hr Mutsch'ile 2. novembri 1982. aasta tagaseljaotsusega trahvi. Tema oli esitanud selle kohtuotsuse peale hagi ja oli samal ajal tuginenud 15. juuni 1935. aasta seaduse artikli 17 kolmandale taandele, mis käsitleb keelte kasutamist kohtulikus asjaajamises ja mille kohaselt "juhul, kui Belgia kodanikust süüdistatav elab saksakeelses vallas, mis kuulub tribunal correctionnel de Verviers' jurisdiktsiooni alla, ja esitab avalduse artiklis 16 kirjeldatud vormis, toimub menetlus selles kohtus saksa keeles".

4. Et tribunal rahuldab hr Mutsch'i avalduse 23. novembri 1982. aasta kohtuotsusega, esitas prokuratuur selle otsuse peale edasikaebuse põhjendusel, et süüdistatav ei ole Belgia kodanik ning tema suhtes ei kohaldata seega 15. juuni 1935. aasta seaduse artikli 17 kolmandat lõiku.

5. Cour d'appel de Liège, kes kahtles, kas see, et õigus tugineda eespool nimetatud artikli 17 kolmanda lõigu kohaldamisele on antud ainult Belgia kodanikele, on kooskõlas ühenduse õigusega, peatas kohtuliku arutamise ja esitas järgmise eelotsuse küsimuse:

"Kas 15 juuni 1935. aasta seaduse artikli 17 kolmas lõik., mis käsitleb keelte kasutamist kohtulikus asjaajamises ja annab *Belgia kodanikust* süüdistatavale, kes *elab* tribunal correctionnel de Verviers' jurisdiktsiooni alla kuulavas *saksakeelses vallas*, õiguse sellele, et menetlus toimub saksa keeles, on kooskõlas põhimõtetega, millele on tuginetud EMÜ asutamislepingu artiklis 220 ning mille eesmärk on tagada isikute kaitse ning õiguste kasutamine ja kaitse tingimustel, mida iga riik võimaldab oma kodanikele, antud juhul: kas *kriminaalasjas* peab või ei pea andma saksa keelt kõnelevale isikule, kes on EMÜ kodanik ning eelkõige

nagu antud juhul *Luksemburgi Suurhertsogiriigi kodanik ja elab Saint-Vith*'is, mis on saksakeelne vald, õiguse taotleda, et menetlus toimuks saksa keeles?"

6. Niimoodi sõnastatuna käsitleb küsimus riigisisese õigusnormi kooskõla ühenduse õigusega. Selles osas tuleb meenutada, et tehes otsuse artikli 177 raames, ei ole Euroopa Kohus pädev kohaldama ühenduse nõuet mõne konkreetse juhtumi suhtes ning järelikult hindama riigisisese õiguse normi, lähtudes sellest nõudest. Selle artikliga loodud kohtute koostöö raames võib ta siiski toimikus toodud teabe põhjal anda liikmesriigi kohtule ühenduse õiguse tõlgendamise juhiseid, mis võivad viimast aidata selle õigusnormi mõju hindamisel.

7. Toimikust selgub, et cour d'appel'i küsimuses tahetakse teada, kas ühenduse õiguspõhimõtete järgi, nagu neid on kajastatud eelkõige EMÜ asutamislepingu artiklis 220, tuleb liikmesriigi õigusakte, millega soodustatakse eelkõige kohtulikus asjaajamises selle liikmesriigi kodanike rühma keele kasutamist, kodakondsuse alusel diskrimineerimiseta laiendada teiste liikmesriikide kodanikele, kelle puhul on täidetud kõik tingimused, mida nõutakse mingi konkreetse keele kasutamiseks kõnesoleva elanikkonna rühma liikmete poolt.

8. Komisjon väidab selles osas, et EMÜ asutamislepingu artikli 220 esimeses taandes on piiratud sellega, et on nähtud ette, et liikmesriigid astuvad vajaduse korral üksteisega läbirääkimistesse, et tagada oma kodanike hüvanguks õiguste kasutamine ja kaitse samadel tingimustel, mida iga riik võimaldab oma kodanikele. Seega olevat nii kaua, kuni selles küsimuses pole jõustunud konventsiooni, välistatud, et võib tugineda selles õigusnormis osutatud õigustele. Õigusele kasutada selles liikmesriigis eelkõige kohtulikus asjaajamises mingit konkreetset keelt samadel tingimustel nagu selle liikmesriigi kodanikud võib siiski tugineda sisserännanud töötaja, kes on mõne teise liikmesriigi kodanik, kui sotsiaalsele soodustusele vastavalt EMÜ asutamislepingu artiklile 49 antud nõukogu määruse nr 1612/68 artikli 7 lõike 2 tähenduses.

9. Itaalia Vabariigi valitsus omalt poolt esitab kolm argumenti. Esiteks väidab ta, et ametlikult tunnustatud vähemuse huvides vastu võetud riiklikud õigusnormid saavad käsitleda ainult sellesse vähemusse kuuluvaid isikuid, kes elavad alal, kus see vähemus elab. Teiseks märgib ta, et eespool nimetatud artikkel 220 ei saa tekitada ei õigusi ega kohustusi nii kaua, kui liikmesriigid ei ole sõlminud selles osas konventsiooni. Lõpuks märgib ta, et sotsiaalne soodustus määruse nr 1612/68 artikli 7 tähenduses peab Euroopa Kohtu kohtupraktika kohaselt olema vähemalt kaudselt seotud töösuhtega ning see tuleb teha valdkonnas, mis kuulub mingil viisil sotsiaalvaldkonda, nagu see ei ole käesoleval juhul.

10. Cour d'appel de Liège'i esitatud küsimusele tuleb vastata kõikide EMÜ asutamislepingu ja tuletatud õiguse normide alusel, mis võivad olla tõstatatud probleemi seisukohast asjakohased.

11. Mis puudutab cour d'appel'i küsimuses mainitud artiklit 220, siis tuleb märkida, et selle õigusnormi eesmärk ei ole kehtestada õiguslikku nõuet, mis oleks niisugusena otseselt kohaldatav, vaid selles on piiratud nende

läbirääkimiste raamistiku loomisega, millesse liikmesriigid “vajaduse korral” üksteisega astuvad. Sellel õigusnormil ei ole iseenesest muud mõju kui eesmärgi püstitamine, mille kohaselt laiendab iga liikmesriik teiste liikmesriikide kodanikele tagatise, mida ta võimaldab antud valdkonnas oma kodanikele. Isikute vaba liikumise ja asutamisvabaduse põhimõttele rajatud ühenduse kontekstis on eriline tähtsus isikute keeleliste õiguste ja eesõiguste kaitsel.

12. Mis puudutab EMÜ asutamislepingu artiklit 7, siis selles on öeldud, et “käesoleva lepingu kohaldamise valdkonnas ja piiramata selles ette nähtud erisätete kohaldamist, on keelatud igasugune diskrimineerimine kodakondsuse alusel”. Selle õigusnormi täielik kohaldamine tuleb tagada igale isikule, kes asetseb mõne liikmesriigi territooriumil olukorras, mida reguleerib ühenduse õigus. Samamoodi tuleb märkida, et artikkel 48, mis käsitleb palgatöötajaid, rajaneb samuti põhimõttel, et ükskõik missuguse liikmesriigi kodanike suhtes, kes asetsevad seaduslikult mõne teise liikmesriigi territooriumil, et tegelda seal palgatööga, laiendatakse kohtlemist, mida kohaldatakse selle viimase liikmesriigi kodanike suhtes.

13. Niisiis tuleb kontrollida, kas õigus taotleda, et kohtulik menetlus toimuks mingis konkreetses keeles, kuulub EMÜ asutamislepingu kohaldamisalasse, ja kas seda tuleb seega hinnata, lähtudes eespool nimetatud õigusnormides sätestatud mittediskrimineerimise põhimõttest.

14. Võttes arvesse asjaolu, et kohtuasja toimikus toodud dokumentide põhjal on süüdistatav palgatöötaja (oma 2. novembri 1982. aasta tagaseljaotsuse peale esitatud hagi nimetab ta ennast katusepanijaks, kes töötab oma isa ettevõttes), tuleb küsimust arutada, lähtudes täpsemalt EMÜ asutamislepingu artiklitest 48 ja 49 ning nende kohaldamiseks vastu võetud tuletatud õiguse sätetest, eelkõige nõukogu määrusest nr 1612/68.

15. Nimelt on määruse nr 1612/68 viiendas põhjenduses öeldud, et “õigus liikumisvabadusele, nii et seda võiks kasutada objektiivse mõõdupuu järgi vabalt ja väärikalt, nõuab tegeliku ja seadusjärgse võrdse kohtlemise tagamist kõiges, mis on seotud töötamise ja eluaseme saamisega, samuti töötajate liikumist takistavate piirangute kõrvaldamist, eelkõige selliste piirangute kõrvaldamist, mis on seotud töötaja õigusega olla koos oma perega ja tema pere integreerimistingimustega vastuvõtjariiki”.

16. Õigus kasutada oma keelt elukohaliikmesriigi kohtumenetluses samadel tingimustel nagu liikmesriigi töötajad aitab oluliselt kaasa sisserännanud töötaja ja tema perekonna integreerimisele vastuvõtjariigi keskkonda ning seega töötajate vaba liikumise eesmärgi saavutamisele.

17. Niisuguses olukorras tuleb seda õigust pidada eespool nimetatud määruse nr 1612/68 artikli 7 lõikes 2 kasutatud “sotsiaalse soodustuse” mõiste alla kuuluvaks; selle artikli järgi peavad teise liikmesriigi kodanikul olema vastuvõtjaliikmesriigis “samad sotsiaalsed ja maksusoodustused kui selle riigi kodanikest töötajatel”. Selle väljendi all mõeldakse nimelt, nagu ütles Euroopa Kohus oma 13. mai 1979.

aasta otsuses kohtuasjas 207/78: prokuratuur v. Gilbert Even ja ONPTS (EKL 1979, lk 2019), “kõiki soodustusi, mida olgu nad seotud töölepinguga või mitte, tehakse üldiselt liikmesriigi töötajatele, põhiliselt kas nende objektiivse töötajaseisuse tõttu või lihtsalt seetõttu, et nende elukoht on liikmesriigi territooriumil”.

18. Esitatud küsimusele tuleb niisiis vastata, et töötajate vaba liikumise põhimõte niisugusena, nagu see tuleneb EMÜ asutamislepingu artiklist 48 ja eelkõige nõukogu määrusest nr 1612/68, nõuab, et mõne liikmesriigi kodanikust töötajale, kes elab mõnes teises liikmesriigis, antakse õigus taotleda, et tema suhtes algatatud kriminaalmenetlus toimuks mõnes muus keeles, mis ei ole selles kohtus tavaliselt kasutatav menetluskeel, kui liikmesriigi töötajad võivad samadel tingimustel seda õigust kasutada.

Kohtukulud

19. Euroopa Kohtule märkusi esitanud Euroopa Ühenduste Komisjoni ja Itaalia Vabariigi valitsuse kohtukulusid ei hüvitata. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus liikmesriigi kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus.

]

Esitatud põhjendustest lähtudes

EUROOPA KOHUS,

vastates cour d’appel de Liège’i 26. aprilli 1984. aasta kohtuotsusega esitatud eelotsuseküsimustele, otsustab:

Töötajate vaba liikumise põhimõte niisugusena, nagu see tuleneb EMÜ asutamislepingu artiklist 48 ja eelkõige nõukogu määrusest nr 1612/68, nõuab, et mõne liikmesriigi kodanikust töötajale, kes elab mõnes teises liikmesriigis, antakse õigus taotleda, et tema suhtes algatatud kriminaalmenetlus toimuks mõnes muus keeles, mis ei ole selles kohtus tavaliselt kasutatav menetluskeel, kui liikmesriigi töötajad võivad samadel tingimustel seda õigust kasutada.

Mackenzie Stuart

Bosco

Due

Pescatore

Koopmans

Everling

Bahlmann

Galmot

Joliet

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 11. juulil 1985. aastal Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

P. Heim

A. J. Mackenzie Stuart